

elyveld te Ap-
bink Schröder,
tadskanaal, W.
er.) — Terwis-
Elbergen c. a.
in den IJssel,
in te Etershem
te Kuinre.
Abbeckerie.
nryveld te Wier-
ek. — Oudega,
kenswoude, D.

HERAUT
abonnements-
indigende 30
uf 1.20, per
Administratie.
wissel wordt
gezonden.
MSER,
ur-uitgever.
t
me „E voto
den laten Octo-
van / 0.75 per
mij verplichten
verhoogen.

„BOAZ.”

R 1894.

tion.)

RNIN LOH-

de Sectie B.

van loon-

herming?”

n vorigen na-

Voorsitter.

ris.

Co.

elen Gouden
Nemen gelden
alden worden

N. 2-3.

n 1 3.75.)
en de hoogte
ES gebruiken
tis met om-

G's
rgels.

Men be-
g of vrage

0, 1 100,

0. 141,

NDBOK.

rdt vermeer-
Zendings- en
de Zendings-
ren, zal ver-
blijft / 2.
ent en / 2.15
mals vroeger
geabonneerd
gaven gaarne
sche Circu-

PHEN Sr.

NBIRK.

Denk er
verzoen-

ZOON.

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Met auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 30 September 1894. N°. 875.

„Weggeleid om verzocht te worden.”

Toen werd Jezus van den Geest weggeleid in de woestijn om verzocht te worden van den duivel. Matth. 4: 1.

Wanneer ge nagaat welke voorstelling de meeste menschen zich van de verzoeking in de woestijn vormen, dan zult ge zien, dat het eigenlijk deze is.

Na den Doop in de Jordaan, ontvangen te hebben was voor Christus het oogmerk aangebroken, dat Hij openlijk als leeraar onder Israël zou optreden. Voordat Hij daartoe overging, wenschte Hij echter eerst een tijdlang in stille afzondering zich voor te bereiden door gebed en gemeenschaps-oefening met zijn Vader in de hemelen en daarom ging Hij naar de woestijn. Satan heeft toen gebruik gemaakt van de gelegenheid dat Christus hongerde, om, indien het mogelijk was, Hem tot zonde te verleiden, ten einde zoo van meet af het verlossingswerk te verijdelen.

Zoo opgevat, staat deze verzoeking op één lijn met de verzoeking van een Job en de andere Bijbelheiligen en heeft zij alleen dit meerdere belang voor u, dat ge hier een poging ziet van Satan om de redding der uitverkorenen te beletten en ge God dankt, dat dit booze opzet niet is gelukt.

Juist omdat deze voorstelling zoo algemeen is, kan niet scherp genoeg op den voorgrond geplaatst, dat zij geheel in strijd is met de Schrift. De verzoeking gaat niet van Satan uit, maar is een daad Gods. Niet alleen in dien zin, dat Hij als bij Job de verzoeking toelaat, opdat zijn kind beproefd worde, of er echt goud in schuilt, maar in dien veel dieper zin, dat God zelf wilde, dat die verzoeking kwam. Juist daarom staat er zoo nadrukkelijk, dat de Geest Christus in de woestijn leidde, opdat Hij verzocht worden zou.

Die verzoeking is dus niet iets toevalligs of bijkomstigs in het leven van den Heere Jezus, maar een zeer wezenlijk bestanddeel van het heerlijke verlossingsplan, dat God Drievuldig van eeuwigheid af had vastgesteld; een taak, die Christus als Middelaar te volbrengen had; of wilt ge het nog duidelijker uitgedrukt: neem de verzoeking in de woestijn uit den Bijbel weg en uw Heiland is geen volkomen Zaligmaker meer voor uw hart.

Wanneer ge na dit helder te hebben ingezien, nu een oogenblik terugkeert tot de ervaring van uw eigen geestelijk leven, zult ge terstond gevoelen, hoe die ervaring wel verre van liertegen te strijden, er juist het Amen op zegt.

Let slechts op deze twee punten: Het gebeurt vaak, dat ge in uw eigen leven met dienzeliden verzoeker kennis maakt; dat hij ook tot u komt, zoekende u te verleiden. En nu is dit de droeve ervaring van uw leven, dat ge in die worsteling met Satan zoo vaak onder ligt, in plaats van te overwinnen. Dat ge zoo vaak luistert naar zijn vleitaal en valt in het net u gespannen, in plaats van hem te ontvleiden. En wanneer ge dan vruchteloos poogt de ijzeren mazen van dat net stuk te breken en u zoo mateloos gevoelt tegenover dien machtigen verleider der zielen, dan kan uw oog met zulk een innerlijke genieting staren op die verzoeking in de woestijn. Want daar ziet ge nu dienzeliden boozen

vijand worstelende met uw Jezus om ook Hem op den grond te werpen; en ge ziet hoe hij, die u overwon, zich daar machteloos en geslagen moet terug trekken; en uw ziel leeft bij dat zien weer op en jubelt het den Satan in het aangezicht: *Mijn Heiland is toch machtiger dan jij!*

Zoo voelt ge er reeds iets van, waarom Christus moest verzocht worden. Maar er is toch nog een andere vertroosting in verborgen, die wel niet door alle, maar toch door Gods ingeleide kinderen zal verstaan worden.

Die leven niet alleen in hun eigen leven met al zijn benauwdheden en worstelingen, ellenden en zonden, maar dringen ook door tot den wortel van hun bestaan en verstaan het ook te leven in Adam, hun Verbodshoofd in het Paradijs. Als hij, de naar Gods beeld geschapen mensch, daar smadelijk voor de verzoeking bezwijkt en eet van de verboden vrucht, dan roept daarbinnen de stem van hun geweten: Ik was het, die daar aan de verleiding gehoor gaf, die afviel van mijn God om voor Satan te bukken.

En nu is het voor dezulken niet voldoende, te weten, dat Christus het Lam Gods is, dat de straf ook voor die zonde aan het kruis gedragen heeft. Het recht Gods vordert meer dan dat; het is eerst ten volle bevredigd, wanneer de worsteling opnieuw begonnen wordt tusschen Satan en mensch en nu niet Satan maar Gods kind triomfeert. En waar ze nu in zich zelf, ook al zijn ze door genade verlost, de kracht missen om te overwinnen, daar wordt het ziele salige troost op Hem te zien, die daarom in onze plaats den strijd aanbond en de zegepraal behaalde. Wat de eerste Adam verloor, heeft de tweede Adam volkomen hersteld.

Toch ligt de diepste grond van de noodzakelijkheid van Christus' verzoeking nog elders.

Wij meenen zoo vaak, dat het hoofddoel, het eigenlijke doel, waarom de Heere Jezus op aarde kwam, was om de zijnen te verlossen. Zondige zelfucht doet ons altoos eerst denken om onze eigen redding en niet om de eere onzes Gods. En juist daarom is onze Gereformeerde heilijenis de heerlijkste, omdat ze nooit rust voordat zij den mensch opzij heeft geworpen en haar rustpunt gevonden heeft in God zelf.

Ook hier moeten wij dus tot deze diepste vraag doordringen, waarom de eere Gods deze verzoeking van den Middelaar eischte, en het antwoord op die vraag is niet moeilijk te vinden.

Toen God de Heere den mensch schiep, wist Hij uitnemend wel, dat de Satan een aanval op dien mensch wagen zou. Nu schiep God dien mensch met heerlijke gaven, uitnemende kracht en kostelijke eigenschappen toegerust, maar toch zoo, dat die mensch vallen kon. Het was dus, met eerbied gesproken, een waagstuk van God den Heere. Want God stelde het eene schepsel — Adam — tegenover het andere schepsel — Satan — en zette op dien worp al wat er bestond. Want bezweke Adam, dan viel niet hij alleen, maar heel het menschelijk geslacht en met dat menschelijk geslacht heel de schepping om hen heen.

Satan heeft dien aanval beproefd en heeft gewonnen. En wat anders is toen de judikreel van Satan geweest dan deze: o, God, door zulk een zwak schepsel tegenover mij

te plaatsen, hebt Gij te veel gewaagd en daardoor verloren. De mensch kon het tegen mij niet uithouden.

Zoo voelt ge hoe het hier ging om niet minder dan om de eere Gods.

Wanneer een architect een brug van groote spanning heeft gebouwd over een rivier, dan moet die brug eerst beproefd worden. Een zwaar geladen trein gaat over de brug heen, om te zien of de brug dit aithoudt. En wanneer de brug onder dien last instort, dan ligt de schuld niet bij die brug, ook niet bij den machinist, die den trein dirigerde, maar bij den architect, die de brug bouwde. Hij had zich in de draagkracht van zijn werk vergist.

Ik leg dit beeld over op de verzoeking in het Paradijs en ge zult voelen, hoe door Adams val de schijn moest ontstaan, alsof de schuld van zijn bezwijken, onder de beproefing, niet bij Satan noch bij den mensch, maar bij dien God te zoeken was, die zich in de draagkracht der menschelijke natuur had vergist.

En vandaar dat de Heilige Geest, die altoos de eere Gods zoekt en bedocht, die dorst naar het oogenblik dat die geschonden eer zal hersteld worden, Christus terstond uitrustte naar de woestijn om verzocht te worden.

In dien Christus staat nu tegenover Satan diezelfde menschelijke natuur, die in het Paradijs bezweken was. Die Christus strijdt met geen andere wapenen, dan ook Adam in het Paradijs bezeten heeft: het woord Gods, het geloof, het gebed. Geen oogenblik heeft Christus zich in dien strijd bediend van het wapen zijner Goddelijke almacht; dan zou de strijd oneerlijk zijn geweest; Hij streed alleen met de eindige krachten, die God schonk aan de menschelijke natuur.

En als nu de proet herhaald wordt, neen niet gelijk in het Paradijs, maar tien-ja honderdvoudig verzaard, dan bezwijkt de tweede Adam niet, dan houdt Hij vol ten einde toe, dan overwint Hij glorierijk.

En door die overwinning wordt niet alleen weer goed gemaakt wat Adam misdeed, wordt niet alleen de macht van Satan gebroken over Gods volk, maar wordt bovenal God als Schepper gerechtvaardigd en de eere des Vaders door den Zoon gered.

Voor Kootwicks Scholen.

Ingekomen bij Ds. HOUTZAGERS: Door Ds. van der Heijden te Gerksekklooster, van W. K. / 1.50; W. S. / 2.50; Wed. K. / 1; T. A. v. d. H. / 2.50; H. P. / 1.50; van H. van Sekke te Scherpenzeel / 12; van S. C. te Melissant / 1.

Officiële Berichten.

Met verhoging uit het Kerkblad van 28 September. Kort verslag der Classis-vergadering van Apeldoorn, gehouden te Apeldoorn in het kerkgebouw aan het Loo, op Woensdag 8 Aug. '94.

Het moderamen bestaat uit Ds. Van der Vegt, praeses; Ds. Diermanse, assessor, en Ds. Koffijberg, scriba.

Ter sprake wordt gebracht het feit, dat een broeder, die aan de Theol. School te Kampen zijn studies volbracht heeft en inmiddels beroepbaar is in de Geref. kerken, zijne studies gaat voortzetten aan een der Rijks-Universiteiten. Het nu volgende wordt met betrekking tot deze zaak, door de vergadering met algemeene stemmen aangenomen:

De Classis der Geref. kerken Apeldoorn, in

wettige vergadering samengekomen, gevoelt zich geroepen haar diep leedwezen en ernstige afkeuring uit te spreken over de daad van br. Renting, die na zijne studies aan onze Theol. School ten einde gebracht te hebben, de South-Universiteit te Groningen gaat bezoeken.

Ten slotte spreekt de Classis hare sympathie uit over de pogingen die ondernomen worden om D.V. een predikanten-conferentie te houden voor de Prov. Gelderland.

De vergadering wordt door den voorzitter gesloten.

Kort verslag van de vergadering der Classis Edam, op Donderdag 20 Sept. te Edam.

De volgorde van praeses, assessor en scriba wordt geregeld. Ds. v. d. Mast is thans praeses, Ds. van Dijken assessor, en ouderling Capelle, op verzoek, scriba.

De Candidaat U. Faber wordt per niptro onderzocht. Hij predikt over Job 1: 5-7.

Met algemeene stemmen wordt, na advies der deputaten der Prov. Synode, besloten tot toelating. De Formulieren van Eenigheid worden ondertekend.

De assessor sluit met dankgebed.

Buitenland.

Engeland. Uit de eerste algemeene zendingsconferentie der Anglicanische kerk.

Wat men op weg naar Rome zijn kan en toch allerlei bezwaren tegen de handelingen van sommige vertegenwoordigers der Roomsche kerk vernag te hebben, zien wij, uit hetgeen op het jongste zendingscongres der Anglicanische kerk door bisschop Lahore werd in het midden gebracht. Deze sprak daarbij uit, dat hij meer dan een kwart eeuw in Indië had verkeerd, en toen de gelegenheid gehad had den zendingsarbeid in Bengalen, Birmah, de Noord-Westelijke provincien en Pendschab na te gaan. Maar nooit had hij noch onder de heidenen, noch onder de Mohammedanen een Roomsche zending aangetroffen, waar niet te voren een zending van een andere kerk met vrucht gearbeid had. Onder deze omstandigheden was een leven in een goede verstandhouding onmogelijk.

De Roomsche manieren op het zendingsveld werden nog scherper gecritiseerd door den secretaris van de Church Missionary Society, Eugene Stock. Sprekende over de overblijfselen der oude Portugese zendingen in Oost-Afrika, zeide hij: „Ik vrees, dat de weinige onwetende en zedeloze priesters, die zich hier bevinden, een smaad voor de menschheid zijn, om van het Christendom geheel te zwijgen.” Het terugkeeren van gedoopte inboorlingen tot het heidendom, schreef hij aan de volgende misslagen toe: 1e. Het toedienen van den H. Doop in massa zonder een behoorlijk catechumenaat. 2e. Het zich schikken naar heidensch bijgeloof en heidense gebruiken. 3e. Verwaarloozing van de opvoeding der jeugd. 4e. Het voorwenden van wonderen om de zinkende zaak te redden. 5e. Weerde bestraffing van de geringste afwijking der kerkelijke regelen. 6. Heulen met den slavenhandel, geïllustreerd door den marmerten troon, die tot voor korten tijd aan het strand van Loanda te zien was, vanwaar uit de Roomsche bisschop eertijds de schepen, die op menschenroof uitgingen, zegende.

Een ander spreker beschuldigde Engelschen en Fransen, dat zij wel de vernietiging van den slavenhandel in hunne banier geschreven hadden, doch dat leden van die natien de pogingen van Engelsche, Franche en Duitse zendingsgenootschappen, om de ongelukkige negers uit hunne vernedering op te heffen, tegenwerken, door het zijdelings bevorderen van de slavernij. In Zanzibar worden tienduizende slaven onder de oogen der Engelsche beamten als contrabande ingevoerd en Peinba draagt den naam van „slavenhol.” Fransen geven voor een handvol dollars hun vlag aan elk slavenchip, waardoor Engelsche kruizers tegen de slavenjagers niets kunnen doen. De

Fransche zendingsstations aan het zeedistrict zijn openbare slavenmarkten, waarop negerknipen in massa's door Arabieren gekocht en daarna gedoopt worden.

Al neemt men aan, dat daardoor hun lot later wordt verbeterd, dan mag men toch niet voorbijzien, dat het aanbrengen van die negerknipen alleen kan geschieden door roof en bloedvergieten. België en Portugal verkeeren in hetzelfde geval. Inderdaad kan de acte van Brussel slechts als een huichelaarij op groote schaal gebrandmerkt worden.

Omtrent Oost-Afrika konden gunstiger berichten gegeven worden, aangezien door het proclameren van de Engelsche beschermheerschap de slavenhandel aldaar zoo goed als geëindigd is.

Duitschland. Uit de Gereformeerde kerk.

De „Reformierte Bund” heeft kennelijk het vertrouwen van alle Gereformeerden in Duitschland nog niet gewonnen. De *Reformierte Kirchenzeitung* klaagt er over in N°. 37, „dat vele gemeenten en levende lidmaten, voor wie „de enige troost” groot en gewichtig werd, door zelfgetrokken en valsche grenzen niet mede kunnen doen aan den arbeid, die noodzakelijk met verdede krachten moet geschieden. De een, zoo heet het, heeft geen sympathie voor den bond, omdat hij niet aker is, dat alle leden van den Gereformeerden bond ook wedergeborene Christenen zijn. Anderen klagen er over, dat er in den bond niet met ernst voor de zuivere leer gewaakt wordt.

De *Reformierte Kirchenzeitung* trachtte die beide bedenkingen te ontweenen. Natuurlijk is het gemakkelijk de dwaling aan te wijzen van hen, die meenen, dat een vereeniging, welke ten doel heeft de wederopwaking der Gereformeerde beginselen te bevorderen, moet bestaan uit menschen van wier bekeering men verzekerd is.

Moelijker is het echter te bewijzen, dat de bond voor de zuiverheid der leer waakt. Ons komt het voor, dat de bond dit niet doet althans niet deed, o. a. toen professor Dr. Ebrard met zijne stellingen voor den dag kwam, waardoor Dr. A. Zahn zich genoodzaakt zag om voor zijn lidmaatschap te bedanken. Volgens ons heeft de Gereformeerde kerk van Duitschland bitter weinig nut getrokken uit het werkje van Dr. Zahn ongeveer voor 15 jaren geschreven, waarin gehandeld wordt over de oorzaken van den achteruitgang der Geref. kerk in zijn vaderland.

De redactie van de *Reformierte Kirchenzeitung* is er echter van overtuigd, dat de Gereformeerde kerk er heel wat beter aan toe is dan de Lutherische. Wij moeten hierbij opmerken, dat het ons voorkomt, dat het orgaan wel wat al te wel van gevoelen verandert. Het is slechts weinige jaren geleden, dat in genoemd orgaan gedurig gesproken werd van de pijnhoopen, die nog van de Gereformeerde kerk overgebleven waren. Nu schijnt het gis van Zion's muren reeds zoozeer herbouwd te zijn, dat men durft voorspellen, dat de Lutherische kerk ten onder zal gaan, terwijl dan de Gereformeerde kerk weder een tijd van bloei te gemoet gaat. De redactie laat zich volgenderwijze uit: „de Lutherische kerk is naar haar wezen en haar kracht aan het uitsterven, gelijk wij ten minste de zaak beschouwen. De Kitchianen, die van de zege gewis zijn, vormen een richting, die in die kerk op den voorgrond treedt en tot voor korten tijd won deze nog steeds meer aanhangers, maar daarna zal zij, evenals reeds vele richtingen, afgedaan hebben. Dit zal haar weg zijn, omdat zij menscheijke wijsheid stelt boven de volle kracht des Evangelies. Alleen de versterkte Evangelisch-Gereformeerde kerk staat op den bodem van het Evangelie der vrije genade, van het gehele Woord Gods en van het buigen onder de Souvereiniteit Gods; daarom ligt in haar de kracht der overwinning, wanneer niet de beste krachten der groote gemeenschappelijke zaak snood verlaten.”

Het komt ons voor, dat de redactie der *Reformierte Kirchenzeitung* hierbij zeer oppervlakkig oordeelt. De Lutherische kerk is door het rationalisme in de vorige eeuw geteisterd, doch

hem ook niet kenden, namen zij hem toch gevangen, omdat zij eenig kwaad vermoeden tegen hem hadden. Hij werd door hem gebracht naar Chastelet. De rechter, die hem aan geen enkel boos stuk schuldig vond, was reeds van plan hem los te laten, toen er brieven kwamen van het hof, waarin de koning beval, dat niemand, die gevangen genomen was, vrijgelaten mocht worden zonder dat hij te voren ondervraagd was omtrent zijn geloof.

Daarop had het onderzoek bij hem plaats, en God, die Zijne kinderen niet in den strijd brengt, zonder ze te voren genoegzaam te wapenen met de kracht des Heiligen Geestes, gaf hem de genade, om alle vrees te laten varen en op alle vragen vrijmoedig te antwoorden.

Voorreest vroeg men hem, waar hij zijn pachten had gehouden en of hij bij den priester had gebiccht in den laatste vastentijd. Hij antwoordde, dat hij uit Gods Woord geleerd had, op een andere wijze te leven, dan men gewoon was te doen onder het arme volk; dat hij het Heilig Avondmaal dikwijls had gehouden in de Christelijke gemeente en niet gebiccht bij den priester, omdat hij geen enkel bevel des Heeren kende, volgens welk dit zou moeten geschieden. Dageelijks echter biechtte hij aan den Heere. De rechter ging voort met hem de gewone vragen te doen omtrent de mis, het vagevuur en andere dingen van dien aard. Hierop gaf onze martelaar zoo bealst antwoord, dat men besloot hem ter dood te brengen. Toch vergunde men hem eenen brief te schrijven aan zijne vrouw, om haar te troosten. Daarin betuigde hij, dat hem niets was overkomen zonder den wille Gods en dat het goed was, indien zij beruften in Zijnen wil, aangezien zij sinds lang geleerd hadden, dat degenen,

die heiliglijk wilden leven in Jezus Christus, vervolging moesten lijden. Daarom moest zij zich niet, als over een nieuwe en vreemde zaak, verwonderen, dat zij in dezen tegenspoed waren, aangezien God hem een groote eere aandeel, om hem te doen lijden, niet voor distaf of moord als een boosdoener, maar voor den naam des Heeren en de getuigenis Zijns Woords, waarvoor zooveel uitnemende dienaren Gods vóór hem geleden hadden.

Ook moest zij gedanken de beloften en dreigingen, welke zij zoo vaak bij de prediking des Evangelies gehoord had, dat namelijk onze Heere Jezus voor God zijnen Vader, hen belijden zou, die Hem beliden zouden hebben voor de menschen, daarentegen verloochenen, die Hem verloochend zouden hebben voor de menschen. Ook moest zij zich niet ergeren, dat hij om zijner zaligheidswille liever haar wilde verlaten en al hare kinderen, dan Hem, aan wien zij zich hadden overgegeven. God zou haar en haren kinderen ten Vader zijn en zijn dood zou haar niet tot ongere, maar tot eere versterken. Daarenboven zouden zij allen aan hem een voorbeeld hebben van de hulpe Gods, bewezen aan degenen, die Hem wilden bijvleiden. Zij toch kende zijne zwakheid en vreesachtigheid, maar thans was het anders, want God betoonde hem Zijne hulpe, zoodat hij nooit zoo getroost was geweest. Hij hoopte ook, dat zijne vreemde hem niet zou worden ontnomen, welken dood hij zou moeten sterven. Zij moest dus niet verdrietig zijn over hem, maar zich verheugen over de genade Gods, hem geschonken. Met deze en dergelijke vertroosting verkwikte hij zijne vrouw.

Om nu tegig te komen op zijn rechtsgeeding, de rech-

ter veroordeelde hem 7 à 8 dagen, nadat hij gevangen genomen was, ter dood. Vooral omdat hij de samenkomsten der gemeente bezocht had, moest hij levend verbrand worden op het plein Maubert. Dat vonnis werd bevestigd door hogere rechtbank. Toen hij naar de strafplaats werd gebracht, loofde en prees hij den Heere, want hem was geen bal in den mond gedaen. Die hem gekend hadden gaven hun getuigenis, dat hij nooit blijder gezien was, noch resoluter, dan op den dag van zijnen dood. Op de gerechtsplaats gekomen, viel hij driemaal op de knieën en riep God, in tegenwoordigheid des volks, met grooten ijver aan, terwijl men hem niet kon beletten.

De beul legde hem een touw om den hals en zeide hem, dat, indien hij wilde herroepen, hij gewond zou worden. Zijn antwoord was echter: Herroepen neen, want ik wil liever den uur lijden en ten hemel ingaan”. Toen men hem het vonnis voorgelezen had, vroeg hij op grond van welke bijbelpaats hij veroordeeld was. Men zeide hem, dat de koning het wilde. „Laat ons dan voortgaan,” hernam hij, „laat ons tot God gaan.” Toen hij omhoog getrokken werd, begon hij den 5ten Psalm te zingen. Nauwelijks was het vuur ontstoken, of het bereikte het stroo, dat men onder zijne armen had aangebracht. Dadelijk brandden zijn baard en haren. Maar toch bleef hij voortzingen, zelfs toen zijne voeten en beenen reeds geheel verbrand waren. Steeds werd hij in de hoogte getrokken, totdat het touw brak en hij midden in het vuur viel en den geest gaf.

DE GAAY FORTMAN.

De Martelaren.

CLXVII.

PIERRE MILET.

Marin Rousseau en zijne medestanders werden twee dagen later in den dood gevolgd door Pierre Milet, die op dezelfde plaats de martelaarskroon ontving. Milet was afkomstig van Doux in Champagne en woonde sinds lang dicht bij Dreux. Daar nam hij een vrouw, en begaf zich toen naar Parijs, tendende er den Heere beter te kunnen dienen en Zijn Woord in de kerk te hooren verkondigen. Van beroep was hij marskramer en in zijn gezin ging het Godsalig toe. Hij was het, die Marguerite le Riche (vrouw de la Caille) op den paaschdag in hare droefheid over haren man, in huis opgenomen had. Bovendien betoonde hij zich jegens de arme vervolgden barmhartig. Toen de vervolging uitbrak en overal de geloovigen gevangen genomen werden, bracht hij zijne familie buiten de stad, terwijl hij zelf in Parijs bleef om zijne zaken. Daar hij van nature zeer vreesachtig was, ging hij van huis tot huis, denkende op die wijze vrij te blijven. Doch de Heere had iets anders over hem besloten. De gerechtsdienaren toch kwamen om eenige dingen in zeker huis, dicht bij St. Germain en merkten hem op. En ofschoon zij geen bevel tot gevangenneming tegen zijnen persoon hadden en

daarbij niet ondergegaan. In deze eeuw is de reactie tegen het Rationalisme krachtig geweest, helaas zonder te kunnen terugkeren tot het fundament, dat Luther in zijn bloeitijd legde. Ook verwijst men van Lutherse zijde den Gereformeerden, dat de vader van het Rationalisme, Albrecht Ritschl, een Unitarian was, d. w. z. tot een kerk behoorde, waarin zowel Lutherische als Gereformeerden waren opgenomen. Ook wijst men van Lutherse zijde op de volkskerken in Nederland en Zwitserland, waarin het ongelofte meer verworpen heeft aangezien, dan in eenige Lutherse landen.

Het zou, dankt ons, voor de Gereformeerde kerken in Duitsland heel wat heilzamer zijn, indien zij eens nauwkeurig nagingen hoewel er in hare kerk gebouwd is naast het fundament, dat door de vaders gelegd is. Dan zal er een heilzamer van schuld zijn, omdat men zoover van het rechte pad is afgeweken, door in den grond der zaak het dierbaarste kleinood der Gereformeerde kerk prijs te geven, en de Reformierte Bond daarin mee te slepen. Wij spreken hiermede geen oordeel uit over individuele personen of gemeenten op zich zelve beschouwd, maar over de Gereformeerde kerk, gelijk zij zich in Duitsland openbaart. Het is niet te ontkennen, dat men in Duitsland geen winst gedaan heeft met hetgeen Dr. Zahn omtrent de oorzaken van den achteruitgang der Gereformeerde kerken heeft aangegeven, en dit onder toestemming en toezicht van de toenmalige redactie der Reformierte Kirchenzeitung.

Frankrijk. Oproeping tot het onderzoek van den Bijbel door een Roomsche blad. In het goed Roomsche blad *la Croix* kon men deze dagen de volgende opmerkelijke woorden lezen: «Ik zou gaarne in al onze huizen naast het crucifix een exemplaar van onze vier Evangelien zien. Het is inderdaad niet genoeg het beeld van den goddelijken gekruisigde ten toon te stellen, men moet er voor zorgen, dat Hij gekend en geliefd wordt. Er is wel eens gezegd, dat Jezus miskend wordt; men moet veel meer zeggen, dat Hij onbekend is. Aan het opkomen geslacht is Hij onbekend, in 't bijzonder, sedert noodlottige wetten aan onderwijzers en onderwijzeressen verboden, in de school de kinderen in den Catechismus en in de Heilige Schrift te onderwijzen. Eenmaal hadden de eerste Christenen een diep eerbied voor de Heilige Schrift. Zij lasen haar dagelijks en voerden zich daarmee evenals met het sacrament der Eucharistie; men droeg dikwijls stukken van den Bijbel bij zich. Zelfs in de vorige eeuw was het in de meeste huisgezinnen gewoonte, dat des Zondags en gedurende de lange winteravonden de huisvader en den Bijbel niet ontloot hoofd vooraf. In onze dagen leest nog in Engeland en andere Protestantische landen de huisvader de zijnen meermalen in de week uit den Bijbel voor. Wellicht is dit het geheim van den uitwendigen welstand der Protestantische landen. In Frankrijk kennen de Katholieken het leven en de geschiedenis van Jezus niet. De Christelijke vrouwen weten zelfs daarvan alleen datgene wat zij uit hare misboeken geleerd hebben. Dit is te weinig. Wij moeten schaamrood worden, wij Katholieken, dat wij daarin bij onze voorouders en bij de Protestanten achter staan. Waarom zouden wij niet tot de oude Christelijke verenigingen terugkeren, terwijl wij de verbeelding van het Evangelie organiseren?»

Kennelijk ziet dus de redactie van het Roomsche blad het schadelijke van de onkunde, waarin de Roomschen verzonken liggen, in, en heeft men er een vermoeden van, dat de betere toekomst, waarin de Protestantische landen verkeeren, te danken is aan het lezen van den Bijbel. Van het gezette onderzoek van Gods Woord in Gereformeerde gezinnen heeft men zeker in Roomsche kringen niets vernomen. Jules Bois, schrijver van het boek *Pelites religions de Paris*, gaat zwaager van een plan dat een *fin de siècle* kan worden genoemd. Hij wil midden in Parijs een tempel voor Isis laten bouwen, die tegelijk een toneel voor mythische drama's worden moet. Hij noemt zich zelf een voorstander van de vereering van Isis, en hij beweert, dat, wanneer deze vereering maar verbreid wordt, het lijden der menscheit zeer zal verzacht worden. Worden de plannen van Bois verwezenlijkt, dan komt er in Parijs een toneel, zoo schitterend en rijk, als Richard Wagner niet had durven droomen. Of het sichten van zulk een gebouw wel iets zal bijdragen om de ellende der menscheit te vermindern, ook wanneer men dat woord ellende alleen in uitwendigen zin neemt, meenen wij te mogen twifelen. Een tempel voor Boedha is er al in Frankrijks hoofdstad, er ontbreekt nu nog een voor Isis en Osiris. Straks zal het dwepen met de afgoden der klassieke wereld in Parijs een modezaak worden, gelijk het geval was met de vereering van Boedha, nadat de jonge wereldtentoonstelling te Parijs had plaats gehad.

Zwitserland. Het liberalisme in de Roomsche kerk. Hooge verwachtingen der z.g. nieuwe school. Het blijkt, dat het liberalisme onder de Roomschen in Zwitserland zeer de overhand heeft gekregen. Reeds zeventig jaren lang heeft ook Zwitserland zijn Kulturkampf, maar de Roomschen zien geen kans om dien te doen ophouden. Reeds lang verlangen ijverige Roomschen er naar, dat de wet zal worden ingetrokken, waarin verboden wordt, dat de Jesuiten in Zwitserland zullen vertoeven, en dat er ook geen nieuwe kloosters mogen worden gebouwd. Men kan echter geen 50,000 stemmen van de twee miljoen Roomschen saambrengen, die vóór de terugroeping der Jesuiten zich warm maken, of die ook maar gaarne zouden zien, dat men naar hartelust kloosters kon doen verrijzen; en toch moet er een verzoekschrift door 30,000 menschen ontleend, kend bij den bondsraad inkomme, wanneer men wil verkrijgen, dat over de een of andere zaak het publiek of het volk zijn stem zal uitspreken. Daaruit blijkt, dat men het in Roomsche kringen van Zwitserland nog niet eens is. Dit werpt ook een eigenaardig licht op de jonge encyclopedie van den paus, waarin den Protestantischen wetten wordt, dat zij zoo ongelovig geworden zijn en zoo bitter weinig eenheid vertoonen, waarom zij dan ook door het hoofd der Roomsche kerk worden uitgenodigd om tot de 'gelovige en eenige' Roomsche kerk terug te keeren.

De Ritschlianen en hun organ *Freiheit und Leben*, waarvan de predikant Chapuis het hoofd is, putte zich uit om te beoogden, dat de moderne theologie ten slotte de overhand zal behouden. Genoemde redacteur spreekt als zijne hoop uit, dat men weldra zoo ver zal zijn voortgeschreden, dat men de werken der 'theologische professoren niet meer naar den maatstaf van ongelovigheid of dwaasheid zal beoordeelen. Ook leeft hij in de verwachting, dat er een groote ommekeer en een zedelijke revolutie voor de deur staat, welke alle dwalingen en menselijke overleveringen wegvagen zal.

Hierop antwoordde de hoogleraar Doumergues in no. 31 van de *Christianisme*, dat daaruit dan moet volgen, dat uit het verwerpen der moderne wereldbeschouwing, gelijk wij die tot dusver verstaan hebben, de wetigheid van alle historische en leerstellings beschouwingen der hoogleraren volgen moet. De kerk mag hier niet aanklagen wegens ongelofte en ook niet wegens ketterij. Arius zal dan even goed als Athanasius in de kerk voor rechtzinnig gehouden worden. Pelagius zal voor een niet minder correct nulegger van Paulus moeten doorgaan dan Augustinus. De ene hoogleraar zal de echtheid van het Evangelie van Johannes verdedigen, de andere verwerpen; de een zal volhouden, dat wonderen mogelijk zijn, en de ander dit bestrijden; en allen zullen evenzeer zullen der kerk zijn. Inderdaad, om hier toe te geraken, zal er een ommekeer op groote schaal moeten plaats hebben.

In het kanton Thurgau is een zonderling stuk door het hoogste kerkbestuur in de wereld gezonden. Het stuk is gesteld met het doel om uit te noodigen tot het houden van een bededag, en daarin vindt men de volgende aanmerking: «In den loop van dit jaar komt er nog een dag waarin de Vaderlandsche zin van ons volk op de proef zal gesteld worden, een dag, welke zeer groote gevolgen hebben zal, gelijk oit een beslissende dag in de geschiedenis van ons Vaderland. Wij hopen hier». Nu zou men kunnen verwachten, dat in oit beslissenden dag moest gestemd worden over een diep ingrijpende zaak den staat of de kerk betreffende. Doch niet alsoo. De zaak in gedinge is een belastingvraagstuk. Er moeten nieuwe lasten op het volk gelegd worden. Vele bevestigde burgers houden het er voor, dat de belastingdruk in Zwitserland reeds te zwaar is in verhouding tot de draagkracht der bevolking, en daarom brengt het belastingvraagstuk heel wat harten en hoofden in beweging. Nu had men van een kerkbestuur wel kunnen verwachten, dat het een woord van vrede zou laten hooren, daarbij waarschuwend tegen partijzonden, doch het gaat niet aan, dat het gelijke de *Kirchenrat* het uitdrukt zelf een spies in den strijd draagt en zich tot voor het agiteeren voor een partij misbruiken laat.

WINKEL.

Voor Kinderen.

VAN DE OUDEN VOOR DE JONGEN.

III. Zoals ik reeds zei, werd er in den eenden tijd ook vooral op geleet, dat de jeugd zich behoortig geleefde. Of het toen zoo noodig was als thans zoo ik echter haast betwijfelen.

Althans de les, dat «de jeugd niet voorbarig maar bescheiden moeten zijn» hebben vele jeugdigen tegenwoordig wel hard noodig. En velen, die niet eens jeugdigen zijn, zullen goed doen te letten op: «Spreek niet vóór men u iets vraagt en geel dan kort en duidelijk antwoord.»

De schooljongens kregen zelfs bepaald les in de beleeftheid. Tot bewijs daarvan wil ik u een zoogenaamd *colloquium*, d. i. samenspraak, mededeelen. Het is Latijn, maar we zullen het in 't Nederlandsch er onder zetten. 't Verbeeldt, dat er twee in gesprek zijn. 1. *Padagogus*, d. i. opvoeder, leermeester, en 2. *Puer*, d. i. jongen, schoolknip. (Dezullen lagen bij den meester in de kost).

Pr. Quantum temporis abfuiti matris aedificis? (Hoe lang zijt ge nu buiten uw ouders huis?)
Pr. Jam sex fere menses. (Al een zes maanden.)
Pr. Addendum erat: domus? (Gij hadt er bij moeten zeggen: mijnheer.)
Pr. Jam sex fere menses, domus. (Al een zes maanden, mijnheer.)

Pr. Cupis eam revidere? (Wenacht gij het weer te zien?)
Pr. Cupio, domine, si id pace licet tua. (O ja, mijnheer, met uw verlof.)
Pr. Nunc pectus meum erat gressu. (Nu had de knie gebogen moeten worden.)

Ge ziet, vrienden, er werd op geleet. En al zou de meester nu ook niet meer vergen, dat ge de knie voor hem buigt, toch moet ge als kinderen die Gods Woord kennen, nooit hen nadoen, die zelfs vergeeten hun onderwijzer te groeten, ja hem met dank loonen. Ook de oude en Bijbelsche leer, dat men voor het griffie haar opstaan en den onderdom eeren moet, werd in die oude tijden de jeugd ingescherpt. Opstaan was en is nog een bewijs van beleeftheid. Men gaat niet zitten voor 't ons wordt aangeboden.

De gewoonte om uit eerbied het hoofd te ontblooten, bestond bij Israël niet en daarom zult ge ook in den Bijbel nooit lezen van menschen, die uit beleeftheid hun hoofd afdakten. Het was juist een bewijs van eerbied, dat men den hoed op hield, het hoofd niet ontblootte. Zoo doen de Joden in hun synagoge nog en als gij die bezoekt en den hoed dan afzet, verzoekt men u zeer beleefd het hoofd niet te ontblooten. Zoo was het vroeger in Europa ook. Doch reeds in de 16de eeuw werd het gewoonte bij het groeten het hoofd te ontblooten. Vroeger echter hield men het hoofd veel meer gedekt dan nu. De lieden zaten met den hoed of met de muts op aan den maaltijd. Als gij platen ziet (van een paar eeuwen geleden) die voorstellen, hoe de Synode van Dordrecht in 1618 en 1619 werd gehouden, dan ziet gij daar de dominees zitten met den hoed op. Kort geleden is er weer te Dordrecht een Synode geweest, maar zoover ik weet, zat men daar met ontbloot hoofd en droegen hoogstens enkelen een mutsje.

Zulke dingen veranderen met de tijden en verschillen ook naar de landen en volken. In het Oosten, dat weet gij uit den Bijbel, begroeten ook de mannen elkaar dikwijls met een kus. In Italië was dat vroeger ook gewoonte; in Duitsland is het nu nog zoo, evenals in sommige andere landen. In Engeland en in Nederland echter denkt niemand er aan het te doen. Bij ons reiken de mannen elkaar de rechterhand. De hoofdzak is maar dat men beleefd en vriendelijk weest te zijn. Evenwel moet gij niet zoo ver drijven als een bisschop van Bremen, hoewel die 't goed meende. Toen keizer Karel V de vrije rijkstad Bremen eens bezocht, kwam hij ook bij dien bisschop. Deze was daar zeer mee verheerlijkt en drukte Karel zoo stevig de hand, dat den vorst de tranen in de oogen kwamen.

Ook goed gemeend, maar toch niet gepast, was wat de burgemeester deed van een kleine Engelse stad. 't Was na de vernieling der onoverwinnelijke vloot in 1588; koning Elizabeth maakte toen in zeepraal een rondreis door haar rijk. Toen zij nu in die stad kwam, hield

de burgemeester een toespraak en zei hij onder meer: «Ja, toen koning Philips van Spanje Uw Majesteit aanviel, pakte hij 't verkeerde varken bij 't oor.» Of de koningin met dit compliment gediend was, is wel te betwijfelen.

DE AREND EN DE MAIER.

Op zekeren dag waren eenige maiera bezig in het veld. Een hanner kreeg dorst en ging naar een bron in de nabijheid. Toen hij daar kwam, bespeurde hij een ongewone beweging. Een waterslang had zich om een arend gekruld en wilde dezen in den nek bijten. Nu schoot de maier toe en hield met zijn sikkel de slang den kop af. De arend vloog daarop weg.

Nu zette de man, die zeer verhit was, zich neer om een oogenblik te rusten eer hij dronk. Daarop nam hij een beker, dien hij bij zich droeg, liet dien in de bron zakken en haalde hem gevuld weer op. Doch juist toen hij wilde gaan drinken kwam de arend weer aanvliegen, schoot omlang en stiet met zijn vleek den man den beker uit de hand, zoodat het drinkvat ter aarde viel en brak.

«Wat een boos, ondankbaar beest!» sprak de man bij zich zelf. «Pas redde ik hem het leven en nu slaat hij nog den beker uit de hand. Men zou er waarlijk verdriet in krijgen goed te doen.» Zonder zijn dorst geslacht te hebben keerde hij terug en ging weer aan 't werk. Intusschen hadden zijn makkers ook dorst gekregen en waren naar de bron gegaan. Hij zag geen enkelen meer aan 't werk.

Een poos arbeide hij voort. Doch eindelijk begon het hem te bevreemden, dat er niemand terugkeerde. Hij liep den sikkel neer; liep naar de bron, en die, daar lagen zijn makkers dood op den grond. Een paar drinkbekers lagen naast hen.

Verbaasd zag de man het aan. Doch weldra begreep hij wat er gebeurd was. De waterslang had door haar venijn de bron vergiftigd, zoodat het water in plaats van verkwikking den dood aanbrak. Had hij er van gedronken, had de arend hem den beker niet uit de hand gestooten, de man zou ongekomen zijn, gelijk met zijn makkers was geschied.

Dit is een zeer oude geschiedenis of denkelijk een fabel. Onder zulke vertellingen zette men in den vroegeren tijd gewoonlijk: «Dese fabel heet!» (Wat er dan volgende moet nu elk lezer zelf maar eens invullen.)

HOOGENBIK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Vledder, R. van Giffen, eener, pred. te Wams (Fr.) — Aalden (Dr.) — Gies (Fr.), R. Douwer, cand. te Kampen. — Hazerswoude, P. A. L. Sillevius Smit te Monster. — Gees (Drenthe), en Doornbergh N. G. Kapteijn, cand. te Amsterdam. — Kampenland (gem. Wisskerke), O. Los van Oud-Vossemeer. — Hendrik-Ido-Ambacht, J. Lugt, cand. te Delft. — Beekbergen, D. Kuitberg te Barneveld. — Groningen, B. F. W. Sluiter te Heeg.

AANGEKOMEN: Kollum, P. N. Kruiswijk te Sneek. — West-Terschelling en Midland, A. Nawijn, cand. te Amstelveen.

BEDANKT: Lopik (zde maal), A. Middelpoort te Nijkerk op de Veluwe. — Nijkerk B. C. A. Renier te Amsterdam. — Huizen, H. M. van der Vegt te Heerde. — Oosterbeek, J. J. A. Hoos van Amstel te Reijmersdal. — Boornbergum, A. Nawijn, cand. te Amstelveen.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Hindeloopen en Kattendijke (Z. Beveland), J. A. Broekers, cand. te Amsterdam. — Rijkthuis, A. van der Flier, cand. te 's-Gravenhage. — Grolloos, G. A. J. H. Heckman te Eekst c. a. — Giesse-Oudkerk (cl. Dordt), Nieuw Lekkerland en Peursum, E. C. Gravemeijer te Gorinchem. — Se-rooskerke op Schouwen (cl. Zierikzee), A. de Pecker, cand. te Gorkum, bij 't prov. kerkbestuur van Zeeland. — Heerenveen, K. K. Dijksterhuis te Schalsum (cl. Leeuwarden). — Hasselt, F. J. Los te Bruchem c. a. — Looz (cl. Wincloren), W. Timmermans Paquet te Hooger-Smilde. — Hoedekeuskerke, J. van Oeyer te Roden c. a. — Noord-Schermer, c. a. — C. J. A. Bosch te Hoog-Carspel. — Zuid-Beveland, E. H. Jonkers te Buitendijk c. a. — St.-Filipsland, K. E. van Griethuysen H. te Keld en Spaland. — Appelscha, W. Voors te Kuinre. — Bergum c. a. — W. H. Lutzenberg te Nieuwendam. — Hoenderloo, A. C. la Grand, cand. te Utrecht. — Appeltorn en Alfort, W. de Laeuwe te Wilsam. — Dantumswende, A. C. la Grand, cand. te Rotterdam. — Appelscha (bez.), W. Voors te Kuinre.

AANGEKOMEN: Stroekerkerk (cl. Dordt), P. Bartstra te Krimpen aan de Lek (cl. Gouda). — Rheden (cl. Arnhem), J. K. van der Hoeven te Breda. — Zuid-Beveland, E. H. Jonkers te Buitendijk c. a. — Soesterberg, L. J. van Rhijn Jr. te St.-Maartensdijk. — Molkenweren Hindeloopen, J. A. Broekers, cand. te Deventer.

BEDANKT: Waarde en Grijskerke (Zeeland), M. A. van Rhijn, cand. te Katwijk-Binnen. — Monster, H. Feijker te Dordrecht. — Oosterlittum, J. W. H. Buisson, Beule te Twick. — Langweer, D. Zoete te Suawoude c. a. — Eierland, H. van den Brink te Maarsse. — Mellesant, H. H. Banger te Bloemendaal. — Anjum, H. Gerbrandy te Woudsend en Indijk. — Ee (Fr.), W. A. Mac Pherson te Goonga c. a. — Zuidwilde, en Zanderweel L. Meeth te Ureterp c. a.

Advertentien.

Een Bleeker

vraagt, wegens uitbreiding der zaak, eenige **Wasschen**; van eene nette en prompte bediening kan men verzekerd zijn. **Abonnement** zeer billijk, desverkiezende geheel aan kant. Brieven fr., motto: „Wasschen“, Bureau de Hrant.

GOLDSCHMEDING'S
Amerikaansche Orgels,
worden bij toerneming gevraagd. Men bezichtige de uitgebreide sortering of vrage Catalogi en oordelen.
Prijzen van f 60, f 70, f 80, f 100, enz. enz.
WARMOESSTRAAT N°. 141,
AMSTERDAM.

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15-17, AMSTERDAM.

Koopen en verkoopen EFFECTEN, diverse LOTEN en vreemde COUPONS, Wisselen Gouden Zilveren MUNTEN en vreemde Banknoten. Sluiten PROLONGATIE en BELEENINGEN. Nemen gelden A DEPOSITO 1/2 pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon terugbetaald.

Verschenen het zeer belangrijke werkje van:
DE OPSTANDING UIT DE DOODEN EN DER DOODEN.
Eene duidelijke en op den Bijbel gegronde beschouwing, onder meer over de Openbaringen, in verband met de zeer ernstige tijden, die wij tegemoet gaan. Prijs f 0.50; franco f 0.55. Uitgever J. L. A. DE LAIVE, Weteringschans 189, Amsterdam.

EXCELSIOR.
Geillustreerd Tijdschrift voor Neerlands Jongelingschap en Volk
ONDER REDACTIE VAN
A. J. HOOGENBIK en J. A. WORMSER.
Prijz per jaargang (12 Nrs. à 16 pag. en 12 Nrs. à 8 pag.) f 3.50.

Inhoud van het No. van 7 September 1894: **Jabez' gebed.** — **Het komplot.** — **Een reis op Madagascar.** — **Hoe 't er in Arabië uitziet.** — **Niet meer „het beloofde land.“** — **Menschenroof.** — **Spreekwoorden.** — **De bekeering van een kroeghouder.** — **Jehovah Jireh.** — **Poëzie.** — **Vragenbus.** — **Correspondentie.**

Amsterdam. **HÖVEKER & ZON.**

Bij D. A. DAARMEN, te Leiden, verscheen:

BIBLIOTHEEK voor ZONDAGSSCHOOL-ONDERWIJS N°. 2-3.

DEEDES, Lessen over het Oude Testament. Prijs f 3.—.
(No. 1, 2, 3, 4, en 5. Testament, Cursus voor 3 jaren, te zamen f 3.75.)
Aan deze Lessen zijn toegevoegd tekstenboekjes. Het gebruik daarvan en de hooge praktische waarde, kunnen niet bij advertentie omschreven worden. Zij, die DEEDES gebruiken en deze boekjes nog niet kennen, kunnen bij hunnen boekhandelaar één stel gratis met omschrijvende prospectus verkrijgen.

G. F. JURJAANZ, Orgelmaker.
Amerik. Orgelhandel,
Haarlemmerdijk 88, Amsterdam.
Steeds voorhanden uitgebreide sortering, van de solidste fabrieken.
Directe aanvoer. Laagste Prijzen.
VRAAG CATALOGUS.
Engros en Détail.

UITGAVE van **HÖVEKER & ZON,**
te **AMSTERDAM:**
GEDICHTEN
van
J. A. WORMSER.
Prijz f 1.25. In stempelb. f 1.90.

ENCYCLOPÆDIE
DER
Heilige Godgeleerdheid,
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Drie Deelen, ingenaaid f 16.75; in drie halflederen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—.)
DE UITGEVER,
J. A. WORMSER.
Amsterdam.
Bij **J. A. WORMSER, te Amsterdam, verscheen:**

In de Schaduw des Doods.
Meditatiën voor de Krankkamer en bij het Sterfbed,
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Prijz f 1.90. In stempelband f 2.40.
DE ZONDAGSSCHOOL.
WEEKBLAD onder Redactie van A. J. HOOGENBIK.
Per jaargang franco per post f 2.50.

Inhoud van het Nr. van 19 September 1894: **De Nederlandsche Zondagsschool-Vereeniging.** — **Uit het Joodsche leven.** — **Het onderwijs in de Bijbelsche Geschiedenis.** — **Gededsverhooring.** — **Wat lezen uw kinderen?** — **Velerlei.** — **Vragenbus.** — **Advertentien.**

Amsterdam. **HÖVEKER & ZON.**

Bij **HÖVEKER & ZON, te Amsterdam, verscheen:**

ALLERLEI VOOR ALLEN.

PROZA en POËZIE
DOOR
A. J. HOOGENBIK en J. A. WORMSER.
Prijz f 0.50.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributie:
Door den heer J. Vosselman te Scherpenzeel f 1; door 't Loc. Com. te Rotterdam f 243.39; door den heer A. Hogebloom te Honselersdijk uit Naaldwijk f 34.50, uit Honselersdijk f 18.50, uit 's Gravesande f 27; zamen f 78.
Aan Collecten:
(Voor de Theol. faculteit) van de Geruf. Kerk te Beverwijk f 3.38; van idem te Nieuw Ven- nip f 20.15; van idem te Hoofddorp f 6.50; van idem te Delft B (halve coll.) f 32.21; van idem te Vreeswijk f 7.87; van idem te Hilversum A f 13; van idem te Weesp A f 6.12; van idem te Naaldwijk f 7.50; van de lidmaten-catechisatie van Dr. Klaarhamer te Utrecht f 18.50.
Aan Schenkingen:
Door den heer D. van Pelt, te Zwijndrecht,

Dit bl.
Bijdr.
van dit
tentien
Inzend
kunnen

„Inb

De ou-
tal ver-
heeft blo-
brengen
mensche-
Terecht
gemerkt,
bij de eer-
Vooreen
gulzigheid
dagen lan-
een welvo-
beladen,
droog bro-
En ten
Zoon van
zijn aanva-
lagere m-
de prikke-
volk nauw-
Maar w-
Christus z-
over de st-
over het
in de heit-
trouwen, d-
te brenge-
Gods Zoon
staat iets
en leert h-
ervaring b-

Bij den
aan de v-
hemelen
zelf gespr-
in denwel-
Een Godde-
bestemd v-
zij in Chr-
voor den
de eerste
Goddelijk
waarlijk d-
al de liefde
Hoe mo-
ken, omdat
delijke en-
te meng-
worden, d-
lijke natu-
Zoon van
Immers
in de lelike
evenmin al-
was er du-
geven wie
langzame-
heid; is d-
worden, d-
de luman-
bij den D-
zijde op d-
het regel-
zij mijn Z-
Maar
tot de ver-
in handen
stond, van
ervaring v-
terstond w-
veertig da-

In de rus-
een sloten-
en zijne w-
der geloof-
gevaar blo-
En daar hij
gemoet te
zijn en jonge
en hem 't
blazen. Voor
de ware reli-
en bijgeloof
op den hals.
Dit joeg hen
kind schonk
geloofvigen,
kennis aan
houden van
bevelen ver-
me in ken-
gelegenheid.
Deze hand-
groter wen-
ten, dat hij
versterken va-